

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Bakgrund

Enligt kommunallagen (2017:725) ska kommuner och regioner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och besluta om riktlinjer för detta. Enligt lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning ska en årlig utvärdering göras av om mål och riktlinjer för en god ekonomisk hushållning har uppnåtts. Kommunfullmäktige har 2024-11-26/§97 fastställt riktlinjer för god ekonomisk hushållning för Mjölby kommun.

God ekonomisk hushållning handlar bland annat om att säkerställa att ekonomi och verksamhet styrs och bedrivs så kostnadseffektivt och ändamålsenligt som möjligt i både kortare och längre perspektiv. Styrningen behöver också påvisa hur mycket verksamhet som ryms alternativt ska rymmas inom de ekonomiska ramar som finns.

För att styra det interna arbetet mot uppsatta mål behövs bland annat regelverk, tydliga uppdrag, policys och planer samt metoder och arbetssätt för att följa upp och genomföra förbättringar. Ekonomiperspektivet som till stor del är uppbyggt på årsvisa budgetar, uppföljningar och balanskrav behöver tydligt integreras med verksamhetsstyrningen som har ett längre tidsperspektiv.

Omsorgs- och socialnämnden fastställde de allmänna principerna för budgetfördelning och styrningen vid sammanträdet 2024-12-03 (OSN/2024:70 § 175). Samtidigt fick förvaltningen i uppdrag att integrera budgetfördelningsprinciperna med resursfördelningen, kvalitetsarbetet och verksamhetsstyrningen för att säkerställa att nämndens samtliga verksamheter ges möjligheten att arbeta mot gemensamma mål.

Sammanfattning

De finansiella och verksamhetsmässiga mål som kommunfullmäktige årligen anger i Mål och budget utgör de mål som har betydelse för god ekonomisk hushållning i Mjölby kommun. Riktlinjer för god ekonomisk hushållning avser den politiska styrningen över ekonomin främst på lång sikt. Syftet med riktlinjerna är att ange ramar för god ekonomisk hushållning i Mjölby kommun samt vilka grundantaganden som utgör basen för god ekonomisk hushållning som politiskt måste beaktas i samband med varje års mål- och budgetprocess.

Det långsiktiga finansiella målet för god ekonomisk hushållning i Mjölby kommun är att det justerade egna kapitalet som andel av skatter och bidrag som minst ska uppgå till 30 procent och inte överstiga 40 procent. De verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning utgörs av kommunfullmäktiges mål för perioden samt ett antal styrtal.

Tjänsteskrivelse

Datum 2025-03-13
Diarienummer OSN/2025:65

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse -Riktlinjer för god ekonomisk hushållning, 2025-03-10
Riktlinjer för god ekonomisk hushållning 2024-11-04
Muntlig föredragning av ekonomichef och verksamhetsstrateg

Omsorgs- och socialförvaltningens förslag till beslut

1. Omsorgs- och socialnämnden har tagit del av informationen

—

Beslutet skickas till
Akten

Omsorgs- och socialförvaltningen

Päivi Pannula
Förvaltningschef

Mjölby kommun

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning

Beslutad av: Kommunfullmäktige

Beslutsparagraf: § 97/2024-11-26

Diarienummer: KS/2024:257

Dokumentansvarig nämnd: Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig handläggare: Ekonomichef

Vision

Policy

Strategi

Plan

Riktlinje

1. Sammanfattning

Enligt kommunallagen (2017:725) ska kommuner och regioner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och besluta om riktlinjer för detta. Enligt lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning ska en årlig utvärdering göras av om mål och riktlinjer för en god ekonomisk hushållning har uppnåtts.

De finansiella och verksamhetsmässiga mål som kommunfullmäktige årligen anger i Mål och budget utgör de mål som har betydelse för god ekonomisk hushållning i Mjölby kommun. Riktlinjerna för god ekonomisk hushållning i avser den politiska styrningen över ekonomin främst på lång sikt. Syftet med riktlinjerna är att ange ramar för god ekonomisk hushållning i samt vilka grundantaganden som utgör basen för god ekonomisk hushållning som politiskt måste beaktas i samband med varje års mål- och budgetprocess.

Det långsiktiga finansiella målet för god ekonomisk hushållning är att det justerade egna kapitalet som andel av skatter och bidrag som minst ska uppgå till 30 procent och inte överstiga 40 procent. De verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning utgörs av kommunfullmäktiges mål för perioden samt ett antal styrtal.

Mjölby kommun tillämpar resultatutjämningsreserv (RUR) samt resultatreserv (RER).

2. Inledning

I kommunallagen (2017:725) 11 kap 1 § står att kommuner och regioner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. Kommunfullmäktige ska besluta om riktlinjer för kommunen eller regionen. Om kommunen eller regionen har en resultatreserv (RER) och/eller en resultatutjämningsreserv (RUR) ska riktlinjerna även omfatta hanteringen av dessa. I lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning står angivet att förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning har uppnåtts och följts. I kommunens budget ska de finansiella och verksamhetsmässiga mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning anges. Lagstiftningen är i många stycken en ramlag utan alltför många detaljregleringar.

God ekonomisk hushållning handlar om att styra ekonomin och verksamheten både i ett kortare och i ett längre tidsperspektiv. Om kostnaderna i ett längre perspektiv överstiger intäkterna innebär det att kommande generationer får betala för denna överkonsumtion. Normalt sett ska ekonomin visa på ett positivt resultat på en nivå som gör att förmögenheten inte urholkas av inflation eller av för låg självfinansieringsgrad av investeringar. I slutändan är dock det finansiella perspektivet styrande för vilka verksamhetsmässiga ambitioner kommunen har råd med, allt annat lika. Det finansiella perspektivet tar sikte på kommunens ekonomiska ställning och dess utveckling, och anger därmed de finansiella förutsättningarna eller ramarna för den verksamhet som kommunen bedriver.

3. Riktlinjens innehåll

3.1 God ekonomisk hushållning i Mjölby kommun

De finansiella och verksamhetsmässiga mål som kommunfullmäktige årligen anger i budgeten utgör de mål som har betydelse för god ekonomisk hushållning i Mjölby kommun. Riktlinjer för god ekonomisk hushållning avser den politiska styrningen över ekonomin främst på lång sikt. Syftet med riktlinjerna är att ange ramar för god ekonomisk hushållning i Mjölby kommun samt vilka grundantaganden som utgör basen för god ekonomisk hushållning som politiskt måste beaktas i samband med varje års mål- och budgetprocess.

För att kunna ta ställning vad som är god ekonomisk hushållning bör hänsyn tas till nuvarande ekonomiska ställning samt framtida prognostiserad utveckling och eventuella risker såsom exempelvis skuldnivåer och ränterisk. Utifrån dessa faktorer samt den politiska viljeinriktningen för verksamhetens utveckling tas ställning till vilka finansiella mål som ska gälla på kort och på lång sikt. Ett överskottsmål har alltid en alternativkostnad. Om kommunen ska stärka det egna kapitalet måste någon kostnadsdel minska, exempelvis genom att avstå från en politisk satsning eller öka intäkterna.

3.1.1 Vägledande principer

God ekonomisk hushållning i Mjölby kommun bygger på fyra vägledande principer:

Generationsperspektivet

Varje generation ska själv bära kostnaderna för den service som den konsumerar. Det innebär att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation har förbrukat. Det innebär också att den löpande verksamheten i normalfallet inte till någon del lånefinansieras.

Generationsperspektivet kan ses dubbelriktat då nuvarande generation inte redan nu ska behöva betala för framtida förbrukning.

Verksamhetsfokus

Kommunerna ansvarar för en stor del av den samhällsservice som finns och är enligt lag skyldiga att bedriva vissa verksamheter. Finansiering sker främst via skatter och bidrag och målet är att kommunen ska bedriva sin verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt. Syftet med kommunal verksamhet är inte att generera överskott och ackumulera eget kapital. Ekonomistyrningen bör stödja verksamheten. Den kommunalekonomiska logiken är uppbyggd på årsvisa budgetar, avstämningar, utvärderingar och balanskrav. Verksamhetens fokus har en längre tidshorisont. För att få ihop den ekonomiska och verksamhetsmässiga logiken ska det finnas möjlighet att balansera över- och underskott mellan åren.

Finansiella mål är en politisk bedömning

Enligt kommunallagen sköts kommuner på demokratins och den kommunala självstyrelsens grund. Kommuner ska ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och kommunfullmäktige ska besluta de finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Vad gäller finansiella mål finns ingen absolut nivå att förhålla sig till. Det är helt en politisk bedömning som måste anges i varje års budget utifrån historiska resultat, prognoser över den framtida ekonomiska och verksamhetsmässiga utvecklingen samt risker i desamma. Ett finansiellt mål som tar utrymme från driftbudgeten har alltid en alternativkostnad i form av utebliven verksamhet och/eller sänkt skattesats. Det är en politisk uppgift att väga nyttan av finansiella målnivåer mot behov av medel i verksamhet.

Transparens och medborgarperspektiv

Den kommunala verksamheten bedrivs i huvudsak med offentliga medel, där kommunalskatten är största intäkten. Till skillnad från ett privat företag där verksamheten är ett medel för att erhålla vinst är logiken den omvända; att med hjälp av främst skatteintäkter få ut så mycket verksamhet som möjligt. Att få ut största möjliga nytta och att utgå från ett medborgarperspektiv är centralt. Kommunen styrs genom politiska församlingar och det är viktigt med en transparent mål- och budgetprocess.

3.2 Finansiella mål

Enligt kommunallagen ska kommunen i samband med budgeten ange finansiella mål för ekonomin som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Målen ska följas upp i delårsbokslut och i årsredovisning.

Finansiella mål behövs för att betona att ekonomin är en restriktion för verksamhetens omfattning givet rådande förutsättningar och för att värdesäkra eget kapital.

3.2.1 Finansiellt mål på lång sikt

Mjölby kommun har ett långsiktigt finansiellt mål - justerat eget kapital som andel av skatter och bidrag. Definitionen av justerat eget kapital är eget kapital minus ansvarsförbindelse för pensioner inklusive löneskatt. Definitionen av skatter och bidrag är skatteintäkter, generella bidrag och utjämning.

Det egna kapitalet kan ses som en summering av tidigare års ekonomiska utfall och det utgör en bra grund för den långsiktiga ekonomistyrningen. För att få en jämförelse av det egna kapitalet över tid bör det knytas till ett relevant referensvärde. För kommuner är det skatter och bidrag som är den viktigaste inkomstkällan och att knyta samman dessa möjliggör jämförelse av det egna kapitalets relativa värde över tid.

I takt med befolkningstillväxt och tillväxt i ekonomin ökar denna intäkt över tid och det justerade egna kapitalets andel av skatter och bidrag kommer att minska om överskottet över tid inte motsvarar del av ökningen. Genom att koppla justerat eget kapital till skatter och bidrag erhålls ett nyckeltal som värdesäkras i och med att ekonomin utvecklas, vilket är enligt generationsperspektivet.

Det justerade egna kapitalet som andel av skatter och bidrag ska som minst uppgå till 30 procent och inte överstiga 40 procent för att kommunen ska ha god ekonomisk hushållning utifrån ett finansiellt perspektiv.

3.2.2 Finansiella mål på kort sikt

Kommunfullmäktige fastställer årligen nivå på finansiella styrtal i Mål och budget. Dessa styrtal är de finansiella målen på kort sikt:

- Årets resultat som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.
- Soliditet.
- Självfinansieringsgrad av investeringar.

3.2.3 Mål för verksamheten

De verksamhetsmässiga målen för god ekonomisk hushållning utgörs av kommunfullmäktiges mål för perioden samt ett antal styrtal.

Kommunfullmäktiges mål visar en utveckling i förhållande till kommunens vision. Styrtalen för god ekonomisk hushållning speglar utvecklingen av kommunens grunduppdrag. Kommunfullmäktiges mål och styrtalen för god ekonomisk hushållning fastställs årligen i Mål och budget.

God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsmässigt perspektiv innebär att kommunfullmäktiges mål och styrtal för god ekonomisk hushållning har utvecklats i önskvärd riktning utifrån en samlad bedömning och ett långsiktigt perspektiv.

3.2.4 Utvärdering av god ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning för Mjölby kommun uppnås när kommunens långsiktiga finansiella mål och mål för verksamheten är uppfyllda.

3.3 Balanskrav

I årsredovisningens förvaltningsberättelse ska en balanskravsutredning upprättas. Av denna utredning ska det framgå vilka justeringar av årets resultat som har gjorts för att räkna fram "Årets resultat efter balanskravsjusteringar" samt "Årets balanskravsresultat" där hänsyn tagits till eventuell reservering till eller disponering från resultatreserv (RER)/resultatutjämningsreserv (RUR).

I förvaltningsberättelsen ska även en redovisning av "Balanskravsresultat att reglera" göras om det finns ett negativt resultat som ska återställas. Om det i årsredovisningen konstateras att ett balanskravsunderskott för räkenskapsåret anger regelverket att underskottet ska regleras senast efter tre år. Kommunfullmäktige ska anta en åtgärdsplan för hur en reglering ska ske. Beslut om en åtgärdsplan bör fattas snarast efter att ett negativt resultat konstaterats i bokslutet.

3.4 Reserver

Om kommunen väljer att använda sig av resultatreserv (RER) och/eller resultatutjämningsreserv (RUR) ska riktlinjer för god ekonomisk hushållning även innehålla riktlinjer för hantering av dessa.

Enligt det beslut som riksdagen fattade utifrån propositionen den 25 oktober 2023 kan medel till resultatutjämningsreserv (RUR) ej längre avsättas. De nya reglerna träder i kraft den 1 januari 2024, det vill säga från och med räkenskapsåret 2024. Riksdagsbeslutet innebär att det ges en möjlighet att reservera medel till en resultatreserv (RER).

Det är endast disponering av medel från RUR som kan ske fram till utgången av 2033. Medel från RUR får användas i enlighet med nuvarande regelverk, det vill säga för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel.

3.4.1 Resultatutjämningsreserven (RUR)

Mjölby kommun har tillämpat RUR sedan 2013 och kommer att nyttja möjligheten att ha den kvar till 2033 enligt tidigare fastställt regelverk av kommunfullmäktige.

Disponering av RUR

- RUR får disponeras vid stagnerande intäkter eller oförutsedd kostnadsutveckling så att resultatet inte blir negativt.
- Dispositionen får maximalt uppgå till 80 procent av reserven det första året, resterande nästkommande år, om första punkten är uppfylld.
- Beslut om kommande års disposition kan fattas i samband med budgetbeslutet. Den slutliga dispositionen fastställs i samband med årsredovisningen.

3.4.2 Resultatreserv (RER)

Mjölby kommun tillämpar RER och anger följande riktlinjer:

Reservering till RER

Reservering får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger 1 procent av summan av skatter och bidrag. Om kommunen har ett negativt eget kapital (inklusive ansvarsförbindelsen för pensioner) gäller motsvarande 2 procent. Maximalt får RER uppgå till 5 procent av skatter och bidrag.

Nyttjande av RER är möjligt vid tillfälligt svag skatteunderlagsutveckling, förändringar i utjämningsystem, tillfälliga kostnader vid konjunktursvängningar, omstrukturering av verksamhet eller andra oförutsedda samt ej påverkbara utgiftsökningar och inkomstbortfall. RER ska inte användas för att täcka långsiktiga kostnadsökningar, för att möta ökade ambitioner eller kompensera för ineffektiv verksamhetsdrift.

Kommunfullmäktige fattar beslut om belopp för nya reserveringar till RER i samband med behandling av årsredovisningen.

Disponering av RER

Kommunfullmäktige fattar beslut om att budgetera med underskott som finansieras med disponering av RER i samband med behandling av Mål och budget.

Kommunfullmäktige beslutar i samband med behandling av årsredovisningen om disponering av RER efter en slutlig avstämning i bokslutet av hur mycket som finns att disponera av RER och hur mycket som behöver disponeras för att balanskravsresultatet ska bli noll.

4. Ansvar och uppföljning

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning ska aktualitetsprövas varje mandatperiod. Dessa riktlinjer ska ligga till grund för beslut om årlig mål och budget samt hantering av årets resultat vid bokslut.

Ekonomichef ansvarar för aktualitetsprövning och vid behov revidering av riktlinjerna. Riktlinjerna gäller från och med 2025.

Mjölby kommun
Förvaltning: Kommunstyrelsens förvaltning
Telefon: 010-234 50 00
E-post: kommunstyrelsen@mjolby.se
Besöksadress: Burensköldsvägen 11–13, 595 80 Mjölby

Världsvan
& Hemkär